

60 ปี

ของการเข้าสู่สยาม ของคณะภราดาซาลา
(พ.ศ. 2494 – 2554)

คู่มือครูเพื่อเรียนรู้เรื่อง

คุณธรรมตามคำแนะนำของท่าน น.ยวง เดอ ลาซาล
ผู้ก่อตั้งคณะภราดาซาลา

โรงเรียนลาซาล

752 ถนนลาซาล แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260

โทร.02-393-3510 โทรสาร 02-748-6855

E-mail address: webmaster@lasalleschool.ac.th

คุณธรรมของครูที่ควรมีตามคำแนะนำของท่าน น.ยวง เดอ ลาซาล
ผู้ก่อตั้งคณะภราดาลาซาล

ในฐานะที่เราเป็นครูผู้ให้การศึกษาแก่เยาวชน เรามีความรับผิดชอบที่ยิ่งใหญ่ในการที่จะให้ความรู้แก่นักเรียน เพื่อพวกเขาจะได้มีพื้นฐานวิชาการที่ดี รวมถึงการอบรมคุณธรรมที่จะต้องกระทำควบคู่กันไป การเป็นผู้ให้การศึกษาแก่นักเรียนนั้น เราสามารถทำได้อยู่แล้ว แต่การที่จะเป็นผู้ให้การศึกษาที่ดีนั้น เราจะต้องมีจิตตารมณ์แห่งการเป็นครูจริงๆ

ท่าน น.ยวง ลาซาล องค์อุปถัมภ์ของครู ผู้ซึ่งมีประสบการณ์ในด้านการสอน มีวิสัยทัศน์ในด้านการสอน การอบรม มีประสบการณ์เกี่ยวกับผู้ให้การศึกษาเป็นอย่างดี และที่สำคัญท่านเข้าใจในธรรมชาติของนักเรียน ท่านจึงได้เขียนแนวทางในการปฏิบัติตนของครู ในการที่จะเป็นครูที่ดี ที่เราเรียกว่า “คุณธรรม 12 ประการ” เพื่อให้ครูผู้อุทิศตนทางการศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าและนำมาปรับใช้ในชีวิตของความเป็นครู

ทางโรงเรียนจึงขอสรุปย่อคุณธรรม 12 ประการ ของท่าน น.ยวง ลาซาล ที่แปลโดยคุณพ่อไพวง มนिरาช มาให้คุณครูโรงเรียนลาซาล ได้นำไปปฏิบัติในชีวิตของการเป็นครูที่ดีของโรงเรียนลาซาล และในโอกาสฉลอง 60 ปี ของคณะภราดาลาซาล ที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย จึงขอรณรงค์ให้กับครูลาซาล ศิษย์ของท่าน น.ยวง เดอ ลาซาล ได้นำคำแนะนำต่างๆ นี้ ไปปรับใช้ในชีวิตของการเป็นครูที่ดี ดังนี้

คุณธรรมข้อที่ 1 ความสง่างามเกรงขาม (Gravity) หรือ ความเอาใจจริงจัง (Seriousness)

ความสง่างามเกรงขามเป็นคุณธรรมที่กำหนด หรือควบคุมจากภายในจิตใจของครู ครูที่มีคุณสมบัติประการนี้จะวางตัวปกติธรรมดาไม่วางท่า พูดไม่สำยหน้า แต่จะมองผู้ฟังด้วยความมั่นใจ และสำรวมกิริยา ไม่เสแสร้งหรือวางท่าเคร่งขรึม มีท่าทีเป็นมิตร พูดกระชับไม่เยิ่นเย้อ ไม่ใช่คำพูดเสียดสี หยาบคาย หรือคำพูดที่ทำให้ผู้ฟังขุ่นเคืองใจ

ท่านเชื่อมั่นว่า ความสง่างามเกรงขาม ความสุภาพ และคำพูดที่พอเหมาะ ควรเป็นคำพูดที่อ่อนโยน เป็นมิตร และรักใคร่เมตตา คุณสมบัติที่น่าชื่นชมทั้งหลายนี้จะสร้าง

ความสัมพันธ์ที่ดี เพราะการทำเช่นนี้เป็นแรงจูงใจนักเรียนให้สนใจวิชาที่ครูผู้สอนสอนมากขึ้น ทั้งนี้ก็ได้หมายถึงการที่ครูจะปล่อยตัวหรือให้ความสนับสนุนใกล้ชิดกับนักเรียนคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ

ครูควรสร้างความเชื่อมั่นแก่นักเรียน ด้วยการพยายามค้นหาคุณสมบัติที่ดีในตัวนักเรียน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงพฤติกรรมเหล่านี้ และวิธีที่ง่ายคือการวิเคราะห์ความผิดพลาดและข้อบกพร่องของพวกเขา เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงให้ดีขึ้นเท่าที่เวลาและศักยภาพของครูอำนวย

นักเรียนจะไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของครูที่พวกเขาไม่เลื่อมใสและนับถือ ครูจึงไม่ควรลืมน้ำหนักการเป็นแบบอย่างที่ดีในคุณธรรมประการต่างๆ แก่นักเรียน ครูพึงมีท่าทีสุภาพและใส่ใจ ไม่ทำตัวเหลวไหลและไม่จริงจัง

คุณธรรมข้อที่ 2 ความเงียบ (Silence)

คุณธรรมนี้ประกอบด้วยคุณลักษณะ 2 ประการ ได้แก่ ศิลปะของการเงียบและจังหวะที่ดีของการพูด

ประโยชน์ของความเงียบทำให้เกิดระเบียบและความสงบในห้องเรียน หากครูพูดมากเกินไป ก็จะเป็นแบบอย่างให้นักเรียนทำตามครู ครูและนักเรียนก็จะพูดโต้ตอบกันไปมาอย่างไร้สาระ

นักเรียนมักไม่ฟังครูที่พูดมากเกินไป ทั้งยังไม่ค่อยเชื่อถือในสิ่งที่เขาพูดมากนัก แต่หากครูพูดน้อย และพูดเฉพาะในสิ่งที่มีสาระ นักเรียนมักจะสนใจ ชื่นชอบ จดจำ และได้ประโยชน์ในสิ่งที่ครูผู้สอนพูด

ครูที่ดีควรระวังข้อบกพร่องในเรื่องความเงียบ ดังนี้

1. พูดโดยไม่จำเป็น หรือเงียบในขณะที่จำเป็นต้องพูด
2. แสดงความคิดเห็นได้ไม่ชัดเจนพอเมื่อพูด เพราะไม่ทราบหัวข้อที่จะพูดล่วงหน้า
3. ใช้เวลาในการพูดนานเกินควรกับนักเรียนคนใดคนหนึ่ง

คุณธรรมข้อที่ 3 ความถ่อมตน (Humility)

ความถ่อมตน เป็นคุณธรรมที่ผู้มีคุณสมบัตินี้สำรวจตนเอง และแสดงฐานะหรือความรู้ความสามารถต่ำกว่าที่เป็นจริง

การถ่อมตนช่วยให้เราใช้ชีวิตอย่างที่เราเป็น ความถ่อมตนจึงเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับความหยิ่งซึ่งทำให้เราประเมินค่าของตัวเองสูงกว่าความเป็นจริงโดยไม่เที่ยงธรรม

ลักษณะที่แท้จริงของความถ่อมตน

1. ความถ่อมตนของครูที่ดีคนหนึ่งจะต้องเป็นแบบอย่างคริสตชน เขาจึงมีหน้าที่รักเพื่อนพี่น้องไม่เพียงแต่ผู้บังคับบัญชา แต่รวมถึงเพื่อนร่วมงานและผู้อาวุโสน้อยกว่าเขาด้วย ผู้บริหารที่มีตำแหน่งสูงกว่าบุคคลอื่นๆ พึงระมัดระวังในการวางตัวให้เที่ยงธรรม ไม่ควรคิดว่าบุคคลอื่นจะต้องคอยบริการในบางเรื่องที่คุณสามารถทำได้ด้วยตนเอง ครูที่ดีจะต้องมีความรู้สึกลดถ่อมตนเอง รู้ถึงข้อจำกัดของตนเอง

2. ความถ่อมตนเป็นคุณสมบัติควบคู่ไปกับความสุภาพ และความเรียบง่าย เช่น ถ้าครูคนหนึ่งมีความสามารถพิเศษในเรื่องใดก็ตาม เขาไม่จำเป็นต้องแสดงท่าโอ้อวด หยิ่งยโส หรือยกตนข่มท่าน

ครูไม่ควรนำความดีความชอบจากการกระทำของผู้อื่นมาเป็นของตน

3. ความถ่อมตนยอมไม่แผลงไว้ด้วยความทะเยอทะยานมักใหญ่ใฝ่สูง ครูไม่แสวงหาตำแหน่งหรือหน้าที่สูง ครูจะไม่เจาะจงอยากจะได้สอนห้องนี้ ไม่สอนห้องนั้น แต่จะคิดว่าห้องที่คุณได้รับมอบหมายให้สอนดีกว่าห้องอื่นๆ หมด

4. ความถ่อมตนทำให้เราอิจฉาผู้อื่นน้อยลง เขาจะชื่นชมยินดีที่เห็นเพื่อนร่วมงานมีความสามารถทัดเทียมหรือเหนือกว่าตนในงานการสอน

5. ความถ่อมตนช่วยครูให้ยินดีแบ่งปันความรู้ให้แก่ผู้มีความรู้น้อย

6. ความถ่อมตนของครูที่ดีทำให้ครูไม่หนีจากสิ่งใดก็ตามที่เขาจะยินดีรับงานเหล่านั้นด้วยความเมตตาและอ่อนโยน และจะไม่แสดงความไม่พอใจ เขาอดทนต่อข้อบกพร่องซึ่งเป็นธรรมชาติของนักเรียน ความหยาบคาย การขาดทักษะและข้อบกพร่องในลักษณะนิสัย

7. ความถ่อมตนทำให้ครูที่ดีปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานที่มีฐานะเสมอ ตนเองและผู้ที่อยู่อาวุโสน้อยกว่าตนอย่างเท่าเทียมกัน

8. ความถ่อมตนทำให้ครูที่ดีอดทนโดยไม่เสียใจหากเกิดจากความเข้าใจผิด ข้อผิดพลาด และการไม่ประสบความสำเร็จของคน

9. ความถ่อมตนทำให้ครูที่ดีเป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นมิตร และเต็มใจให้ความช่วยเหลือผู้อื่น เป็นผู้ที่ใครๆ อยากร่วมใจ เป็นคนคนยากจนหรือผู้ที่ดูไม่น่าสนใจที่จะเกี่ยวข้องด้วย

คุณธรรมข้อที่ 4 ความรอบคอบ (Prudence)

ความรอบคอบเป็นคุณธรรมที่ช่วยให้เราเข้าใจสิ่งที่เราจำเป็นต้องทำ และสิ่งควรหลีกเลี่ยงที่จะกระทำ

ความรอบคอบจึงเป็นตัวกำหนดการประยุกต์ใช้สติปัญญาและความคิดเพื่อเราจะไม่ต้องเสียใจในภาระหน้าที่หรือกิจกรรมที่ได้ทำ

เป้าหมายสำคัญของครูคือการอบรมสั่งสอนเด็ก ความรอบคอบของครูช่วยให้เขาได้เลือกวิธีการที่จะใช้เพื่อให้นักเรียนเจริญก้าวหน้าอย่างเหมาะสมทั้งด้านสติปัญญาและจิตใจ

ครูจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในการอบรมนักเรียน หากครูไม่มั่นใจในวิธีการที่เลือกใช้เพื่ออบรมนักเรียนว่าเป็นวิธีที่ได้ผลแน่นอนและจะไม่ผิดพลาด ครูจะมั่นใจในเรื่องนี้ได้ก็ต่อเมื่อครูจะต้องแสวงหา ตรวจสอบ อภิปรายถึงข้อดีข้อเสียและความเป็นไปได้ เพื่อให้เข้าใจวิธีการที่จะเลือกใช้อย่างแท้จริง

คุณธรรมข้อที่ 6 ความอดทน (Patience)

ความอดทนเป็นคุณธรรมที่ช่วยเราให้ชนะสิ่งที่ไม่ดีต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตโดยไม่พ่ายแพ้ โดยเฉพาะการดูแลเยาวชนซึ่งจำเป็นต้องกระทำควบคู่ไปกับการอบรมพวกเขา

ความอดทน เป็นคุณธรรมที่จำเป็นและมีประโยชน์เพราะช่วยให้เราเข้าใจความทุกข์ยาก และเมื่อเราอดทนจึงดูเหมือนความทุกข์ยากอยู่กับเราในระยะเวลาที่สั้นลง

ความอดทนทำให้เราสามารถยับยั้งชั่งใจ ไม่กระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และไม่ล่วงละเมิดสิทธิผู้อื่น ช่วยให้เขาสามารถควบคุมอารมณ์ได้ในภาวะยากลำบาก

ในทางตรงข้าม หากเราไม่อดทนและทำด้วยความรีบร้อนจะทำให้โครงการที่วางไว้ด้วยความรอบคอบ ไร้ค่า

ความอดทนบรรเทาทุกข์ทรมาน และทำให้ใจสงบ จึงทำให้เราไม่เศร้าเสียใจ ไม่กล่าวหาจากไม่สุภาพ ไม่แสดงความอาฆาตแค้น ไม่อารมณ์เสีย ไม่ถือแค้น ไม่กังวล

ความอดทนโดยทั่วไปที่ได้กล่าวมาแล้วเป็นคุณสมบัติเหมาะสำหรับครูที่ดี เพราะครูอยู่กับนักเรียนเกือบตลอดเวลา คุณธรรมข้อนี้ช่วยแก้ปัญหาคำคิดเห็นไม่ตรงกันหรือกรณีที่ไม่น่ารื่นรมย์ที่เกิดขึ้นในงานอาชีพ ครูจะต้องไม่รู้สึกผิดหวังหรือหดหูใจกับความคิดแปลกๆ เรื่องตลกล้อเล่น หรือกิริยาที่ไม่สุภาพของนักเรียนหรือผู้ปกครอง ครูจะเพียงรู้สึกเสียใจกับพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก เพราะขาดวุฒิภาวะ มีความสับสนและการขาดประสบการณ์ ครูไม่ควรหมดกำลังใจหรือเหนื่อยล้าที่จะพูดเรื่องเดียวกันซ้ำหลายครั้ง แต่จะยินดีอธิบายเพราะความดีและความรักเพื่อให้นักเรียนจดจำสิ่งที่ถูกต้อง แม้ว่าจะเป็นภาวะที่ยากลำบากและน่าเบื่อเพียงใดสำหรับครู ทั้งนี้เพราะเป็นความจริงที่ว่าหากครูอบรม ตักเตือน ทัตทาน และแก้ไขนักเรียนแล้ว ครูก็จะประสบผลสำเร็จในที่สุด ความคิดที่ถูกต้องและมีเหตุผลที่ครูแสดงให้นักเรียนเห็นสมควรอย่างต่อเนื่องเริ่มหยั่งรากลึก สร้างศรัทธาและสำนึกแห่งการเป็นผู้มีคุณธรรม หลักการของความซื่อสัตย์ ยุติธรรม และเที่ยงตรง จะฝังในจิตใจโดยไม่รู้ตัว

คุณลักษณะที่ตรงข้ามกับคุณธรรมข้อนี้คือ การที่ครูปฏิบัติหรือนักเรียนโดยการแสดงความไม่พอใจ การใช้วาจาที่หยาบคาย กิริยากระด้าง ใช้ภาษาห้วนไม่น่าฟัง แสดงพฤติกรรมรุนแรงเกินความจำเป็น ดินนักเรียนด้วยมือหรือไม้เรียว หรือดั่งท่าทำโทษนักเรียนอย่างไม่ยุติธรรม เพราะครูไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเอง หรือทำอย่างหุนหันพลันแล่น โดยไม่ใช้เวลาคิดทบทวนก่อนพูดหรือก่อนกระทำกรใด ๆ

คุณธรรมข้อที่ 7 การรู้จักวางตัว (Reserve)

การรู้จักวางตัวเป็นคุณธรรมที่ช่วยให้คิด พูด หรือกระทำกิจกรรมใดด้วยความมีมโน (moderation) ไตร่ตรองอย่างระมัดระวัง (discretion) และถ่อมตน (modesty)

ความอดกลั้นช่วยให้เราเย็นหยัดเมื่อเผชิญกับความยากลำบาก แต่การรู้จักวางตัวทำให้เราไม่ทำกิจการไม่ดีไม่ว่าจากภายในหรือภายนอก

การรู้จักวางตัวจึงหมายรวมถึง การควบคุมตัวเราในสถานการณ์ที่เรารู้สึกโกรธหรือวุ่นวายใจ เพื่อไม่ให้เราแสดงความรู้สึกที่ไม่เหมาะสม

คุณธรรมประการนี้ ช่วยเราให้ควบคุมพฤติกรรมด้วยความระมัดระวัง เพื่อให้นักเรียนจะไม่สังเกตเห็นการกระทำที่ไม่ควรเลียนแบบของครู

คุณธรรมการรู้จักวางตัว ทำให้เราต้องหลีกเลี่ยงมิตรภาพและสัมพันธ์ภาพที่ไม่สมควรกับเด็กๆ ไม่กอดเด็ก ๆ หรืออนุญาตให้นักเรียนสวมกอดครู

ผลของการรู้จักวางตัว เช่นเดียวกับความสง่างาม น่าเกรงขาม คือนักเรียนจะประทับใจในตัวครู นักเรียนจะรู้จักวางตนเหมาะสมเช่นครู

คุณธรรมข้อที่ 8 ความอ่อนโยน (Gentleness)

ความอ่อนโยนเป็นคุณธรรมที่น้อมนำ (inspire) เราสู่ความดี ความรู้สึกไว และความนุ่มนวล

ความอ่อนโยนมีรูปแบบที่แตกต่างกัน 4 ประการ

1. เป็นเรื่องของความคิดหรือเหตุผล (mind) เป็นการพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนช่วยให้เราไม่ตัดสินใจโดยใช้อารมณ์ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและไม่ถือว่าตนอยู่ในตำแหน่งสูงกว่า
2. เป็นเรื่องของจิตใจหรือความรู้สึก (heart) ซึ่งช่วยให้เราให้แสงหาสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยวิธีการที่เที่ยงธรรม ไม่เกิดจากการบังคับ
3. เป็นเรื่องของ การแสดงออก (manner) เป็นการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับที่訂定มาโดยเคร่งครัด ไม่ทำให้ผู้ที่ไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบของเราต้องปรับตัวตามความต้องการของเรา
4. เป็นเรื่องของ การกระทำ (Conduct) ซึ่งจะช่วยให้ประพฤติดนด้วยความเรียบง่ายและเที่ยงธรรมไม่ขัดแย้งผู้อื่นโดยไม่จำเป็นหรือไม่มีเหตุผลสมควร

คุณลักษณะที่แตกต่างกันของความอ่อนโยนทั้ง 4 ประการดังกล่าวข้างต้น จำเป็นต้องปฏิบัติด้วยความจริงใจ ดังที่นักบุญฟรังซิส เดอ ซาลส์ กล่าวไว้ว่า “อุบายที่ยิ่งใหญ่ของศัตรูข้อหนึ่งคือ การหลอกลวงตนเองด้วยการแสดงออกภายนอกไม่ตรงกับความรู้สึกภายในจิตใจ บุคคลเหล่านี้มักคิดว่าตนเองมีความสุขอ่อนโยนโดยมองไม่เห็นการเสแสร้งภายในใจ

คุณธรรมความอ่อนโยนถือว่ามีความสำคัญ และถ้าเรามีคุณธรรมความอดทนร่วมด้วย ก็นับได้ว่าเราจะเปี่ยมไปด้วยความกรุณา ผลดีคือ

1. เราจะเป็นคน โกรธช้า ลดความแค้นเคือง ช่วยให้เราเผชิญกับความทุกข์ยาก ความผิดหวัง และสิ่งไม่ดีต่างๆ ที่เกิดกับเราด้วยจิตใจสงบ
2. ทำให้เราสามารถชนะใจนักเรียน เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่ใช้ความรักชนะใจผู้อื่น ซึ่งครูจำเป็นต้องให้ความสำคัญของคุณธรรมข้อนี้เป็นพิเศษ ครูควรอุทิศตัวเป็นดั่งพ่อแม่ ที่วางใจมอบนักเรียนให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบ

มีแนวทางอื่นอีก ที่ครูจะสามารถใช้ความอ่อนโยนเป็นแนวทางให้นักเรียนเคารพรักได้ โดย

1. ครูจะเริ่มต้นด้วยการพยายามหลีกเลี่ยงการตอกย้ำถึงข้อบกพร่องที่ครูพบในความประพฤติของนักเรียน เช่น การใช้กิริยาหยาบคาย หรือ ไม่สุภาพ
2. เพื่อให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย ครูจะไม่ออกกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัดเกินไป และพึงกำหนดเป็นข้อควรปฏิบัติแทนข้อห้ามปฏิบัติ
3. การสอนของครูควรใช้วิธีการที่เรียบง่าย อดทน และเสมอต้นเสมอปลาย ครูจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นตัวอย่างแก่นักเรียน มากกว่าที่จะเคร่งครัดให้นักเรียนปฏิบัติตาม
4. ครูควรปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ลำเอียง ไม่ให้สิทธิหรือให้ความสนใจนักเรียนคนหนึ่งคนใดเป็นพิเศษ
5. ครูจะไม่มองข้ามหรือละเลยในความผิดที่จำเป็นจะต้องอธิบายให้นักเรียนเข้าใจ ด้วยท่าทีที่ระมัดระวังและอ่อนโยน ขณะที่แก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน ครูจะไม่แสดงความขุ่นเคือง ก้าวร้าว หรือเหยียดหยามนักเรียนและทันทีที่ได้ลงโทษนักเรียนคนหนึ่งแล้ว ครูจำเป็นต้องชี้แจงเหตุผลเพื่อให้นักเรียนกลัวการถูกทำโทษ ครูจะอธิบายถึงความผิดที่นักเรียนทำและเหตุผลที่สมควรได้รับโทษและตักเตือนนักเรียนไม่ให้กระทำผิดซ้ำ
6. การประพฤติดนเสมอต้นเสมอปลายของครู เป็นความจำเป็นมากกว่าสิ่งอื่น หากแม้แต่ละวันครูมีอารมณ์และกิริยาท่าทางที่ไม่เหมือนเดิม นักเรียนไม่สามารถคาดเดาอารมณ์ของครูได้ และทำให้นักเรียนลดความเคารพในตัวครูลง นักเรียนจะยังรู้สึกว่าการที่ผันแปรของครูเป็นสิ่งที่ไร้สาระ รู้สึกอึดอัดใจ และมีความเป็นไปได้อาจมีผลทำให้นักเรียนเมื่อการมาโรงเรียน หรือทำให้ยากที่จะชักชวนให้นักเรียนสนใจในการเรียน
7. เมื่อนักเรียนสมควรได้รับคำชม ครูควรกล่าวคำชมอย่างเหมาะสม แม้อาจเสี่ยงต่อการทำให้นักเรียนทะนงตัว ก็ยังจำเป็นที่ครูควรใช้การชมเพื่อกระตุ้นนักเรียนให้ทำดี

8. ทุกๆ วัน ครูควรเล่าให้นักเรียนฟังถึงข้อศีลธรรมที่ควรปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนก้าวหน้าในการดำเนินชีวิตคริสตชนที่มีคุณค่า

เพื่อจะกล่อมเกล่าจิตใจ ครูจะต้องควบคุมอารมณ์และระมัดระวังความผิดพลาดโดยใช้ความน่ารังเกียจและความน่ากลัวของโอกาสบาปเป็นแรงจูงใจ และชักจูงนักเรียนให้เห็นคุณค่าของคุณธรรม

เพื่อฝึกฝนสติปัญญา ครูจะต้องแนะนำนักเรียนด้วยความรักและด้วยความมูมานะเป็นอย่างยิ่ง ถึงข้อคำสอนและหน้าที่ต่อศาสนา และสิ่งที่จะช่วยให้พวกเขาสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายข้างต้น

1. ครูจำเป็นต้องคิดและพูดกับนักเรียนถึงสิ่งที่ถูกต้องและด้วยเหตุผล
2. ครูควรชี้ให้นักเรียนได้เห็นข้อผิดพลาดของพวกเขาและร่วมกันแก้ไขให้ถูกต้อง

เมื่อใดที่นักเรียนตัดสินใจไม่ถูกต้อง พูดในสิ่งที่ไร้สาระ ครูก็จะชี้แจงด้วยเหตุผลให้นักเรียนได้เข้าใจและปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ถูกต้อง

เพื่อฝึกฝนการตัดสินใจ ครูจะชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ และสอนให้รู้จักสังเกตความแตกต่างในรายละเอียด ครูจะให้นักเรียนได้บรรยายสิ่งเหล่านี้ตามความเข้าใจของนักเรียนก่อนที่ครูจะแก้ไขให้ถูกต้องและชัดเจน

ความเข้มงวดของครูเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้ครูจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ เมื่อครูสั่งให้นักเรียนทำในสิ่งที่เกินความสามารถของเขา เช่น คร่อมอบหมายให้นักเรียนท่องจำบทเรียนที่ยากเกินสติปัญญาจะรับได้ หรือใช้บทลงโทษรุนแรงเกินความผิดพลาดของนักเรียน

การใช้คำสั่งแบบเผด็จการของครูไม่สามารถโน้มน้าวให้นักเรียนปฏิบัติตาม นักเรียนจะเกิดความรู้สึกว่าถูกบีบบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่มีแรงจูงใจที่ดี โดยครูไม่ใส่ใจในความเป็นจริงที่ว่านักเรียนไม่พร้อมที่จะตอบสนองความพยายามที่กระตือรือร้นของครู

การไม่รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบาของครู เป็นอุปสรรคสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้นักเรียนไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ เช่น เมื่อครูคาดหวังให้นักเรียนใช้ความบากบั่นกระทำสิ่งที่สำคัญน้อยๆ กับสิ่งที่สำคัญมาก เมื่อครูไม่เคยฟังคำขอหรือเหตุผลของนักเรียน เมื่อครูไม่ใส่ใจที่จะแก้ไขข้อบกพร่องของครูเอง และไม่เคยยกโทษในความผิดพลาดของนักเรียน แม้ในบางเรื่องที่มีเหตุผลสมควรให้อภัย

การปฏิบัติของครูในเรื่องดังกล่าวอาจทำให้นักเรียนหมดกำลังใจในการทำงานและอาจนำไปถึงการมองไม่เห็นถึงความแตกต่างของสิ่งที่ดีและไม่ดี และอาจจะทำให้นักเรียนเรียกร้องความยุติธรรมจากครูได้

ครูควรมีความเชื่อมั่นว่า

1. การลงโทษช่วยแก้ไขข้อผิดพลาดได้ไม่ดีเท่ากับวิธีการคาดโทษ
2. คำขู่โดยไม่มี การยึดหยุ่นและด้วยความรุนแรงของครู ทำให้นักเรียนกลัว มีผลกระทบต่อจิตใจเด็ก ทำให้เด็กสูญเสียความภาคภูมิใจ ความเชื่อมั่น ทำให้เบื่อโรงเรียนและการเรียน
3. หากครูไม่ยกโทษให้นักเรียนบ้างในบางกรณี การแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนก็จะไม่เกิดประโยชน์
4. ด้วยวิธีการผ่อนหนักผ่อนเบา ครูสามารถชนะใจนักเรียน โดยหลีกเลี่ยงการใช้คำพูดที่ไม่น่าฟังซึ่งมีแต่จะทำให้นักเรียนรู้สึกขุ่นเคืองใจ
5. ครูจะไม่ประสบผลสำเร็จในการทำให้นักเรียนเกรงใจได้ นอกจากจะสร้างจิตสำนึกของบาปบุญคุณโทษ ความยำเกรงพระเจ้า และมาตรการลงโทษ หากนักเรียนยังไม่ใส่ใจในสิ่งเหล่านี้ นักเรียนจะไม่เชื่อถือในตัวครู

คุณธรรมข้อที่ 9 ความกระตือรือร้น (Zeal)

ความกระตือรือร้นเป็นคุณธรรมที่ช่วยให้เพียรพยายามทำให้พระสิริรุ่งโรจน์ของพระเป็นเจ้าได้บังเกิดผลด้วยความรักที่ยิ่งใหญ่

1. ครูที่กระตือรือร้นจะสอนนักเรียนด้วยแบบอย่างที่ดีของครู เป็นอันดับแรก การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของครู นักเรียนเรียนรู้ที่ได้จากการเห็นมากกว่าการได้ยิน
2. ครูสอนด้วยความตั้งใจจริง เพราะครูสอนนักเรียนในสิ่งไม่รู้และนักเรียนจำเป็นต้องรู้เพื่อว่าพวกเขาจะารู้จักได้รัก และได้รับใช้พระ โดยปราศจากข้อสงสัย
3. ครูสอนนักเรียนอย่างฉลาดและลงโทษตามสมควร เป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องค่อยๆ เปลี่ยนแปลงความไม่ดีให้ลดน้อยลง

ความคล่องแคล่วเป็นลักษณะเฉพาะของคุณธรรมประการนี้ ครูที่ดีไม่สามารถบรรลุผลตามหน้าที่ได้เพียงด้วยความร้อนรนและความมุ่งมั่น แต่จะต้องมีความกระตือรือร้นอย่างแท้จริง เช่น

1. ศาสนาที่ครูยึดประจำใจ ครูต้องปฏิบัติตนเคร่งครัดในศาสนาigentตามคุณสมบัติที่ได้กำหนด โดยเฉพาะในเรื่องการภาวนาประจำวัน การตรวจสอบมโนธรรม และการมุ่งมั่นปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด
2. ความรับผิดชอบที่จะอบรมความรู้แก่นักเรียน ครูจะพึงพอใจและยินดีที่จะสอนนักเรียนทุกคนโดยไม่ละเลยต่อหน้าที่รับผิดชอบ ไม่คำนึงถึงความแตกต่าง ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง แม้ว่านักเรียนจะไม่ฉลาด เกียจคร้าน ไร้เดียงสา ร่ารวยหรือยากจน

คุณธรรมข้อที่ 10 การระวังตัว (Vigilance)

การระวังตัวเป็นคุณธรรมที่ทำให้เรามากับน้าปากเพียร และอดสาหะที่จะทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์

ครูควรระมัดระวังตนเอง ได้แก่ ระวังความคิด ความต้องการในใจ การใช้วิจรรณญาณ และระวังในเรื่องอื่น ๆ เพื่อว่าครูจะกระทำแต่สิ่งที่ดีและทำตามหน้าที่อย่างสมบูรณ์

ครูควรระวังตัวในการปฏิบัติต่อนักเรียน เพราะครูเปรียบเสมือนเป็นเทวดาคุ้มครองป้องกันนักเรียน หากครูละเลยหรือไม่เอาใจใส่ในนักเรียน ก็เท่ากับปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี

กรณีนี้อาจสรุปได้ว่า

1. ครูที่ดีจะไม่ปล่อยนักเรียนไว้ในห้องเรียนตามลำพัง โดยหวังว่าเพื่อนครูข้างห้องจะช่วยดูแลระเบียบของโรงเรียนได้พร้อมทั้ง 2 ห้อง
2. ระหว่างที่ครูอยู่ในห้องเรียน ขอให้ครูสังเกตความเป็นไปรอบๆ ห้องเพื่อให้ได้รู้เห็นทุกสิ่ง ด้วยวิธีนี้ครูทำให้นักเรียนอยู่ในระเบียบ
3. ครูที่ดีจะเฝ้าสังเกตท่าทีและความประพฤติโดยทั่วไปของนักเรียนทุกที่ที่ครูได้อยู่กับนักเรียน ครูจะกระทำอย่างรอบคอบเพื่อไม่ให้นักเรียนรู้สึกว่พวกเขากำลังถูกสำรวจ

คุณธรรมข้อที่ 11 ความเลื่อมใสศรัทธา (ต่อพระ) (Piety)

ความเลื่อมใสศรัทธาเป็นคุณธรรมที่ช่วยให้ทำหน้าที่ต่อพระให้สมบูรณ์อย่างมีคุณค่า กระทำกิจการต่างๆ ด้วยความเคารพและกระตือรือร้น

ความเลื่อมใสศรัทธาจะต้องเกิดจากความรู้อำนาจในจิตใจและด้วยความจริงใจ มิฉะนั้นแล้วเขาก็จะเป็นดังผู้เสแสร้งคนหนึ่ง นอกนั้นความเลื่อมใสศรัทธาของครูจำเป็นต้องแสดงออกให้เห็นภายนอกด้วยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

ครูจะต้องสอนนักเรียนถึงความสำคัญของการสวดภาวนา

ครูจะอธิบายให้นักเรียนได้เข้าใจดี ถึงคุณค่าของข้อคำสอน การสวดภาวนา และชีวิตในเรื่องต่างๆ ได้แก่ความเชื่อศรัทธา ความหวัง เมตตากิจ ความยุติธรรม ความดี ความซื่อสัตย์ ปริชาญาณ ความรอบคอบ ความอดทน การควบคุมอารมณ์ ความสุภาพในการใช้คำพูดและท่าทีที่แสดงต่อผู้อื่น ความเคารพและหน้าที่ต่อเจ้าหน้าที่รัฐ

คุณธรรมข้อที่ 12 ความใจกว้าง (Generosity)

ความใจกว้าง เป็นคุณธรรมที่ช่วยเราให้อินดีเสียสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อทำตามความต้องการของเพื่อนพี่น้อง

การเสียสละเกิดจากความเต็มใจ และเป้าหมายของการเสียสละเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่ เป้าหมายของผู้มีใจกว้างคือผลของการเสียสละที่ยิ่งใหญ่ ความใจกว้างเป็นความสูงส่งมากกว่าความรู้สึกอื่นๆ เป็นแรงผลักดันให้เกิดกิจการดีที่น่ายกย่อง และบางทีอาจเป็นรากฐานของคุณธรรมที่ยิ่งใหญ่อื่นๆ

ผู้มีใจกว้างเป็นผู้เสียสละที่ยิ่งใหญ่ เป็นผู้ที่มื่อสละอย่างสมบูรณ์เพราะเขาได้อุทิศตนเองด้วยความเต็มใจเพื่อกระทำการสำคัญบางอย่างที่น่ายกย่องให้กับเพื่อนพี่น้อง เช่นงานการสอนเด็กๆ โดยเฉพาะเด็กที่ยากจน

ผู้ที่ใจกว้างคำนึงถึงผลประโยชน์ของเพื่อนพี่น้องเป็นสำคัญ เขาจึงไม่ได้ใส่ใจในผลตอบแทนฝ่ายโลกจากการกระทำนั้น เขาหวังเพียงเพื่อถวายพระเกียรติแด่พระเป็นเจ้าจึงได้สละตนเองเพื่อความดีของผู้อื่นอย่างสิ้นเชิง

ความใจกว้างเป็นคุณธรรมสูงส่งของผู้มีใจเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ซึ่งอยู่เหนือความอยุติธรรมใดๆ ไม่คิดแก่แค้น จะทำแต่ความดีเสมอไม่ทำความรำคาญ ความเบื่อหน่าย และมีความพยายามที่แน่วแน่มั่นคงที่ยืนหยัดต่อสู้กับความยากลำบากที่สุดเพื่อให้นักเรียนได้เติบโตอย่างเหมาะสม

ความใจกว้างที่เป็นคุณธรรมของครูที่ดี หมายถึงถึง สำนักแห่งความยุติธรรม และมีเหตุผล

เพื่อจะมีคุณธรรมของความยุติธรรม ครูจะต้องประเมินค่าของงานให้สูงและปฏิบัติงานนั้นด้วยความรักโดยไม่ละเลยสิ่งใด ครูควรยินดีรับใช้เพื่อนพี่น้องและกระทำทุกอย่างเต็มความสามารถ เพิ่มการสอนให้มากขึ้น โดยไม่หวังผลตอบแทน ไม่มีแรงจูงใจอื่นใดที่จะให้ครูทุ่มเทเพื่อนักเรียนนอกจากเพื่อหวังให้นักเรียนได้รับผลประโยชน์และเพื่อพระสิริรุ่งโรจน์ของพระเป็นเจ้า

แต่ครูอาจจะขาดคุณธรรมของความใจกว้างหากครูยึดติดกับความสบายจนเกินควร โดยมีข้ออ้างว่างานการสอนเป็นงานที่เหนื่อย หรือเป็นงานหนัก หากครูกำหนดถึงความพึงพอใจของตนเองมากกว่าพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

ครูอาจล้มเหลวหากครูยินดีรับของขวัญจากนักเรียน เก็บของที่นักเรียนมอบให้ไว้กับครู ประารถนาที่จะได้รับความพึงพอใจ คำสรรเสริญ หรือคำเยินยอจากนักเรียน

เงื่อนไขของการลงโทษมี 10 ประการด้วยกัน ประการแรกเป็นการลงโทษของครู

ส่วน 3 ประการหลัง เป็นเงื่อนไขที่กำหนดไว้เพื่อประโยชน์แก่นักเรียน

เงื่อนไข 7 ประการ ซึ่งเป็นองค์ประกอบจำเป็นในการลงโทษนักเรียน เพื่อประโยชน์ของผู้ลงโทษ ดังนี้

1. ต้องกระทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ

การลงโทษของเราจะกระทำมิใช่เพราะอารมณ์ไม่ดี ความไม่พอใจส่วนตัว ความเกลียดชัง ทำตามอำเภอใจ เพื่อแก้แค้น เพราะความโกรธ

2. ต้องมีความกรุณา

นักเรียนควรได้รับการลงโทษเพราะเรารักเขา

3. ต้องยุติธรรม

การลงโทษจำเป็นต้องแก้ไขเฉพาะความผิดที่กระทำจริง เช่นเดียวกันไม่ควรใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงเกินไปเป็นความผิดในข้อหนึ่ง บางครั้งการลงโทษจำเป็นต้องได้รับการผ่อนผัน และไม่ลงโทษหนักเกิน ความผิดที่พึงได้รับโทษ มิฉะนั้นแล้วจะเป็นการลงโทษที่ผิดต่อความยุติธรรมและไม่มีเหตุผลสมควร

4. ต้องเหมาะสม (ถูกกาลเทศะ)

เราจะต้องคำนึงถึงอายุ อุปนิสัย สภาพจิตใจ และอารมณ์ของนักเรียนที่เราจะลงโทษ รวมถึงพ่อแม่หรือผู้ปกครองของนักเรียนด้วย

5. ต้องพอประมาณ

พอประมาณหมายถึงไม่มากหรือน้อยจนเกินไป หากลงโทษหนักเกินไปจะทำให้เกิดความเคียดแค้น ชั่วอายุให้นักเรียนต่อต้าน เกลียดชัง หรือท้อแท้หมดกำลังใจ หากลงโทษเบาเกินไปอาจไม่เหมาะสมกับความผิดที่ได้ทำ

6. ต้องสงบสันติ

หมายถึงว่าลงโทษนักเรียนในกริยาที่สงบ ไม่เป็นทุกข์ขาดความอดทน หรือด้วยอารมณ์วู่วาม

7. ต้องรอบคอบ

ความรอบคอบช่วยเราพิจารณาให้แน่ชัดถึงอารมณ์ของผู้กระทำผิดและอารมณ์ของเราเอง นักเรียนพร้อมรับการลงโทษหากมีสภาพจิตใจดีสามารถเข้าใจเหตุผล ความรอบคอบทำให้เราตัดสินใจความผิดและเลือกใช้

วิธีการลงโทษอย่างเหมาะสมความรอบคอบยังช่วยเราให้วิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของวิธีการลงโทษ

โดยพิจารณาถึงเวลา สภาพแวดล้อมและเหตุผล การลงโทษควรเกิดผลดีต่อผู้กระทำผิด

เงื่อนไข 3 ประการ ของการลงโทษเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ทำความผิด

8. จะต้องเกิดจากความสมัครใจ

ความสมัครใจหมายถึงผู้ทำความผิดยินดียินดีรับโทษด้วยความเข้าใจ และไม่ต่อต้าน เหตุผลที่เราจำเป็นต้องอธิบายให้ผู้ทำความผิดได้เข้าใจและยินยอม

9. จะต้องมีความเคารพ

นักเรียนที่ถูกทำโทษจะต้องเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของครูที่จะลงโทษผู้กระทำความผิด

10. จะต้องอยู่ในอาการสงบ

นักเรียนที่ทำความผิดควรรับการลงโทษในอาการสงบ ไม่พูดแก้ตัว ร้องไห้ แสดงความคับข้องใจ

ท่าน น.ยวง ลาซาล ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนที่น่าสนใจ ดังนี้

1. การใช้ไม้เรียวหรือการเขียนเป็นวิธีการลงโทษที่ไม่เหมาะสม ลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และให้ผลลัพธ์ที่รุนแรง
2. ในการแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน ครูควรเลือกใช้วิธีการที่จะทำให้ประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน เพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนทำความผิดซ้ำอีก
3. การลงโทษโดยการเขียน สร้างความไม่พอใจต่อตัวครูและต่อ โรงเรียน
4. การใช้ไม้เรียวหรือการเขียนไม่ได้ช่วยเปลี่ยนแปลงจิตใจนักเรียน จึงไม่ใช่วิธีการแก่นิสัยนักเรียน เช่นกัน
5. การใช้ไม้เรียวทำให้จิตใจผู้ถูกลงโทษแข็งกระด้าง และต่อต้านรุนแรงมากยิ่งขึ้น
6. เมื่อนักเรียนคุ้นเคยกับการลงโทษด้วยไม้เรียวหรือการเขียนแล้ว พวกเขาจะชินชาและไม่ครั้นคร้ามต่อการลงโทษด้วยวิธีนี้
7. การลงโทษด้วยการเขียนทำให้ครูต้องเผชิญกับการถูกสบประมาท ถูกโจมตี
8. เมื่อจะลงโทษนักเรียนที่ทำความผิด มีวิธีการอื่นที่ได้ผลดีกว่าการใช้ไม้เรียว

วิธีที่สามารถนำมาใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ไม้เรียว

1. นักเรียนควรได้รับการฝึกฝนให้เป็นคนอ่านสอนง่าย โดยครูจะต้องแสดงความเด็ดขาดและประพฤติตนให้เสมอต้นเสมอปลาย ไม่พูดหรือกระทำการใดๆ ที่ขัดแย้งกันเอง เมื่อนักเรียนทำผิดครูต้องแสดงความไม่เห็นด้วยในการกระทำนั้น โดยการแสดงท่าทีและใช้คำพูดในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบและมีอำนาจตัดสิน มิฉะนั้นแล้วนักเรียนคนอื่นๆ จะต่อต้านและทำผิดในลักษณะเดียวกัน
2. ในการพูดหรือทำสิ่งใด ครูจะต้องควบคุมอารมณ์ไม่ทำเพราะ โกรธ อารมณ์ไม่ดี หรือทำตามอำเภอใจตัวเอง สิ่งนี้เป็นความผิดพลาดที่ร้ายแรงที่สุดที่ครูอาจจะกระทำ การใช้อารมณ์ของครูบางครั้งทำให้คุณสมบัตินี้ๆ ของครูลดคุณค่าและยังทำให้ครูสูญเสียความน่าเชื่อถือ

3. ครูควรโน้มน้าวจิตใจนักเรียนให้สำนึกผิดและละอายใจที่ได้ทำความผิด มากกว่าจะทำให้นักเรียนกลัวการถูกลงโทษ
4. ครูควรระมัดระวังให้รู้ถึงข้อแตกต่างระหว่างความผิดที่สมควรได้รับการลงโทษ และความผิดที่ครูควรให้อภัยแก่นักเรียน ยิ่งกว่านั้นครูจะต้องลงโทษด้วยวิธีการที่แตกต่างกันสำหรับความผิดที่นักเรียนกระทำ
5. ครูควรลงโทษนักเรียนด้วยความยุติธรรมและสมเหตุสมผลกับความผิด ครูจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงวิธีการลงโทษที่นอกเหนือจากที่กำหนดในระเบียบปฏิบัติ
6. ความกลัวของนักเรียนจะต้องไม่เกิดจากความกลัวว่าจะถูกลงโทษเมื่อกระทำผิด แต่จะต้องเป็นจิตสำนึกของความกลัวว่าจะกระทำผิด
7. ครูควรเลือกการลงโทษด้วยการกระทำเพื่อชดเชยความผิดที่มีผลดีมากกว่าการลงโทษทางกายนอกเหนือจากการลงโทษด้วยวิธีการต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ครูอาจจะมอบหมายนักเรียนที่ทำความผิดให้อ่านหรือท่องจำวิชาคำสอน 2 – 3 บท เพื่อเป็นการลงโทษ ให้คัดลายมือ ท่องคำศัพท์หรือสูตรวิชาเลขคณิต โดยให้ทำเป็นการบ้าน การลงโทษเช่นนี้เป็นคุณประโยชน์แก่นักเรียน
8. ครูไม่ควรใช้วิธีการลงโทษที่ซ้ำๆ จนนักเรียนที่กระทำผิดเกิดความเคยชินจนเป็นนิสัย
9. ครูควรรหาโอกาสและวิธีการลงโทษที่เหมาะสมเพื่อให้งั้นเกิดผลมากขึ้น ครูควรทิ้งระยะให้ผู้กระทำผิดได้มีเวลาใคร่ครวญ ไตร่ตรองในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไป ยอมรับในความผิดที่ได้กระทำ ขณะเดียวกันก็ยอมรับในสิ่งที่ถูกต้องและยินดีรับการลงโทษ ด้วยวิธีนี้ผู้กระทำผิดจะได้รับประโยชน์จากการปรับปรุงแก้ไข ข้อผิดพลาดให้ถูกต้อง สำหรับครูสิ่งที่ควรระวังคือ ครูจะต้องไม่ลงโทษนักเรียนเพราะความโกรธ โดยเฉพาะเมื่อนักเรียนทำผิดที่เกิดจากตัวครูเองเป็นต้นเหตุ เช่น ไม่เคารพครู ไม่มีมารยาทหรือใช้วาจาตู่ครู

บรรณานุกรม

คุณพ่อไผ่ มณีราช เล่าเรื่องการศึกษาคาทอลิกให้เพื่อนฟัง
บทที่ 2 หน้า 105-173 สำนักพิมพ์ ธรรมรักษ์การพิมพ์ จำกัด

(หน้าแรก)

คุณธรรมของคุณครูที่ควรมีตามคำแนะนำ
ของท่าน น.ยวง เดอ ลาซาล
ผู้ก่อตั้งคณะภราดาลาซาล